

Vedenie

25. 11. 2019

Pripomienky STU v Bratislave k návrhu akreditačných štandardov

- Predkladá:** **doc. Ing. Monika Bakošová, PhD.**
prorektorka
prof. Ing. Ján Szolgay, PhD.
prorektor
- Vypracoval:** **doc. Ing. Monika Bakošová, PhD.**
prorektorka
prof. Ing. Ján Szolgay, PhD.
prorektor
súčasti STU
- Zdôvodnenie:** Pripomienky STU v Bratislave k návrhu akreditačných štandardov boli vypracované v súlade s legislatívnym procesom schvaľovania štandardov vypracovaných SAA VŠ
- Návrh uznesenia:** Vedenie STU schvaľuje Pripomienky STU v Bratislave k návrhu akreditačných štandardov
a) bez pripomienok
b) s pripomienkami

Pripomienky STU v Bratislave k návrhu akreditačných štandardov

Východiská

Samotný materiál sa odvoláva predovšetkým na zákon č. 269/2018 Z. z. o zabezpečovaní kvality vysokoškolského vzdelávania a o zmene a doplnení zákona č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o zabezpečovaní kvality), a na ustanovenia predpisu Štandardy a usmernenia na zabezpečovanie kvality v Európskom priestore vysokoškolského vzdelávania - Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG, 2015), Brussels (ďalej ESG 2015), ktoré prijali ministri zodpovední za vysokoškolské vzdelávanie v Európskom priestore vysokoškolského vzdelávania v máji 2015. Zároveň sa nevyhnutne musel vysporiadať s relevantnými ustanoveniami ďalších právnych noriem, ako je aj Zákon č. 131/2002 Z.z. z 21. februára 2002 o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej zákon o VŠ) a iné.

Smernicu ESG 2015 je možné považovať za motivátora následných procesov, vrátane prijatia národných zákonov o zabezpečovaní kvality, novelizácie zákona o VŠ a predovšetkým vzniku Slovenskej akreditačnej agentúry pre vysoké školstvo. Nakoľko v ESG 2015 sa v prvej časti pomerne jasne definujú dôvody, kontexty, hlavné ciele a zásady tejto novej paradigmy v oblasti vysokoškolského vzdelávania, ako aj rozsah a koncepcia jej implementácie, je škoda, že sa v materiáli Návrh akreditačných štandardov v nejakej podobe neobjavujú (aspoň v úvodnej časti, či preambule.) Žiadne podobné východiskové formulácie neobsahuje totiž ani zákon o zabezpečovaní kvality.

V návrhu štandardov vnímame istú absenciu nasmerovania na osvojovanie si flexibilných vzdelávacích ciest a spolupráce vrátane rozmachu internacionalizácie, digitálneho učenia sa a nových foriem poskytovania vzdelávania. Tento prístup nám chýba najmä v častiach materiálu VIII a IX, kde sa v špeciálnych častiach vyžadujú od uchádzačov o titul docent a profesor výstupy uverejnené v časopisoch s medzinárodným uznaním v „danom odbore“. Takáto formulácia naznačuje, že sú nepoužiteľné presahy do iných odborov ako aj tvorivá činnosť založená na multidisciplinárnej spolupráci, ktorej výsledky sú za kolektív autorov publikované v časopisoch v inom odbore. Vyplyvajúce obmedzenia považujeme za nezodpovedajúce súčasným smerovaniam, orientovaným na zvyšovanie kvality vedeckej či inej tvorivej činnosti učiteľov a vedeckých pracovníkov na vysokých školách.

V akreditačných štandardoch sa zavádza množstvo podporných činností. Tieto sú v mnohých prípadoch užitočné, je dobré ich pomenovať. Do určitej miery sa na vysokých školách väčšina aj robí. Ich formalizácia však závisí v mnohých prípadoch od možnosti financovania. Nie je jasné, či a ako a na akej úrovni sa budú vyžadovať, najmä ich formálna evidencia. Toto môže byť nerealizovateľné v súčasnej situácii na Slovensku. Hrozí veľmi silná byrokratizácia, čím sa môže dosiahnuť pravý opak - zdroje sa vyčerpajú na formalizovanie a dokumentovanie a reálne sa kvalita vzdelávania môže ešte znížiť. Nové inovatívne spôsoby môžu ostať v úzadí, čím sa zabrzdí vývoj v oblasti vzdelávania na vysokých školách. Dôležitým faktorom je nezvyšovanie a minimalizovanie administratívneho zaťaženia inštitúcie pri vypracovávaní a v procese implementácie a posudzovania vnútorného systému kvality.

III. DEFINÍCIA POJMOV

Je potrebné zdefinovať ďalšie pojmy použité v dokumente: interdisciplinárne štúdium, akademická integrita.

Str. 6

Pôvodný text: „Jedna osoba môže byť garantom najviac troch študijných programov na tom istom alebo rozličných stupňoch štúdia a najviac jedného odboru habilitačných konaní a inauguračných konaní.“

Komentár: Problém je počet študijných programov. Študijný program je charakterizovaný formou a jazykom, takže ak máme študijný program poskytovaný v dennej forme v SJ, v dennej forme v AJ, v externej forme v SJ, v externej forme v AJ, tak sú to 4 študijné programy. Garanti, ktorí garantujú študijné programy 3. stupňa garantujú 4 študijné programy, každý má iné číslo v registri.

Str. 8

Pôvodný text: „Vzdelávanie a učenie sa orientované na študenta – nový prístup k vzdelávaniu....“

Nový text: „Vzdelávanie a učenie sa orientované na študenta – prístup k vzdelávaniu....“

Dôvod: je to prístup, ktorý sa používa už veľmi dlhú dobu.

IV. AKREDITAČNÉ ŠTANDARDY A USMERNENIA PRE VNÚTORNÝ SYSTÉM ZABEZPEČOVANIA KVALITY VYSOKOŠKOLSKÉHO VZDELÁVANIA

Str. 12, Štandard VS 3

Pôvodný text: „ak to okolnosti umožňujú, hodnotenie študenta vykonáva viacero skúšajúcich“ **Nový text:** „ak to okolnosti vyžadujú, hodnotenie študenta vykonáva viacero skúšajúcich“

Dôvod: Veľká záťaž pedagógov počas skúškového obdobia. Ak má študent pocit, že hodnotenie daného skúšajúceho je neobjektívne, má možnosť požiadať o komisionálne preskúšanie.

Str. 13, Štandard VS 4

Pôvodný text: „Vytváranie vhodných podmienok a poskytovanie dostatočnej podpory študentom tak, aby úspešne napredovali vo všetkých fázach od prijímacieho konania až po úspešné završenie štúdia.“

Nový text: „Vytváranie vhodných podmienok a poskytovanie dostatočnej podpory študentom tak, aby mali možnosť úspešne napredovať vo všetkých fázach od prijímacieho konania až po úspešné završenie štúdia.“

Dôvod: Univerzita nemôže niesť zodpovednosť za úspešné resp. neúspešné napredovanie študenta. V tomto procese je kľúčový študent.

Str. 14, Štandard VS 5

Pôvodný text: „Vysoké školy sa uistujú, že odborná kvalifikácia všetkých učiteľov zabezpečujúcich študijný program je vyššia než kvalifikácia dosahovaná ukončením

študijného programu. V odôvodnených prípadoch sa môže od tejto požiadavky upustiť (napr. lektori cudzích jazykov, doktorandi, osoby zabezpečujúce praktickú výučbu a pod.).“

Nový text: „Vysoké školy sa uistujú, že odborná kvalifikácia všetkých učiteľov zabezpečujúcich študijný program je vyššia než kvalifikácia dosahovaná ukončením študijného programu. V odôvodnených prípadoch sa môže od tejto požiadavky upustiť (napr. lektori cudzích jazykov, doktorandi, osoby zabezpečujúce praktickú výučbu, **odborníci z praxe** a pod.).“

Dôvod: Odborníci z praxe sa podieľajú na vedení záverečných prác, prípadne zabezpečujú výučbu predmetov.

Str. 15, Štandard VS 6

Pôvodný text: „Aby študenti získali pozitívnu skúsenosť z vysokoškolského vzdelávania, je dôležité, aby vysoké školy poskytovali svojim študentom širokú škálu zdrojov na podporu ich štúdiá a vzdelávania, a to od fyzických zdrojov, akými sú knižnice, študovne a IT infraštruktúra až po ľudské zdroje, tútorov a poradcov.“

Nový text: „Aby študenti získali pozitívnu skúsenosť z vysokoškolského vzdelávania, je dôležité, aby vysoké školy poskytovali svojim študentom širokú škálu zdrojov na podporu ich štúdiá a vzdelávania, a to od fyzických zdrojov, akými sú knižnice, študovne a IT infraštruktúra až po ľudské zdroje, tútorov a **študijných** poradcov.“

Dôvod: Povinnosť mať študijných poradcov určuje zákon o VŠ, §51, ods. 9

Str. 16, Štandard VS 8

Pôvodný text: „Vysoká škola zverejňuje jasné, presné, objektívne, aktuálne a jednoducho prístupné informácie o svojej činnosti vrátane študijných programov, o podmienkach prijatia na štúdium, zamýšľaných výstupoch vzdelávania, o akademických tituloch ktoré udeľuje, o vyučovaní, učení sa a používaných postupoch na hodnotenie, podmienkach štúdiá pre študentov so špecifickými potrebami, o miere úspešnosti a možnostiach vzdelávania pre svojich študentov, ako aj informácie o uplatnení absolventov.“

Nový text: „Vysoká škola zverejňuje jasné, presné, objektívne, aktuálne a jednoducho prístupné informácie o svojej činnosti vrátane študijných programov, o podmienkach prijatia na štúdium, zamýšľaných výstupoch vzdelávania, o akademických tituloch ktoré udeľuje, o vyučovaní, učení sa a používaných postupoch na hodnotenie, podmienkach štúdiá pre študentov so špecifickými potrebami, o miere úspešnosti a možnostiach vzdelávania pre svojich študentov, **vrátane výsledkov vzájomného porovnávania zohľadňujúceho medzinárodný, národný a inštitucionálny kontext**, ako aj informácie o uplatnení absolventov.“

Komentár: Požiadavka na informácie o uplatnení absolventov sa objavuje aj v iných súvislostiach. Treba však vychádzať z toho, že absolventi nemajú žiadnu zákonom určenú povinnosť, takéto informácie VŠ poskytovať.

Str. 16, Štandard VS 9

Pôvodný text: „Vysoká škola monitoruje a periodicky vyhodnocuje študijné programy, aby sa uistovala, že sú dosahované ciele, ktoré im boli určené a že reagujú na najnovšie poznatky, technologické možnosti, potreby študentov, uplatniteľnosť absolventov a očakávania zamestnávateľov a ďalších zainteresovaných strán.“

Komentár: Reálnosť očakávaní zamestnávateľov je ťažko hodnotiteľná a posúditelná. Očakávania zamestnávateľov sú momentálne veľmi diskutovanou otázkou a názory zamestnávateľov sú často irelevantné.

Str. 16, Štandard VS 9

Pôvodný text: „Vysoká škola každú zmenu pripravuje a schvaľuje za účasti zamestnávateľov a ďalších zainteresovaných strán.“

Nový text: „Vysoká škola **úpravu** študijného programu pripravuje a schvaľuje za účasti zamestnávateľov a ďalších zainteresovaných strán.“

Dôvod: Pojem úprava študijného programu je vysvetlený medzi definíciami, kým pojem každá zmena nie je jasný a mohol by znamenať zabrzdenie rozvoja študijného programu.

Komentár: Asi nebude jednoduché nastaviť proces pre prípravu a schválenie každej zmeny za účasti zamestnávateľov a ďalších zainteresovaných strán. Veď zmenou ŠP je napr. aj malá modifikácia informačného listu povinného predmetu. Namiesto požiadavky „každá zmena“ by mal byť umožnený diferencovaný prístup.

Str. 16, Štandard VS 9

Pôvodný text: „obsahu študijných programov vo svetle najnovších výsledkov vedeckého výskumu v danej disciplíne, čím zaisťuje aktuálnosť programu“

Nový text: „obsahu študijných programov vo svetle najnovších výsledkov vedeckého výskumu **a tvorivej činnosti** v danej disciplíne **a v ostatných participujúcich disciplínach**, čím zaisťuje aktuálnosť programu,“

Dôvod: Pre ŠO 1.Architektúra a urbanizmus a 39.Umenie treba okrem vedeckého výskumu zaradiť aj umeleckú/tvorivú činnosť (CREUČ).

Str. 16, Štandard VS 9

Pôvodný text: „To zahŕňa najmä hodnotenie: ... • zmien potrieb spoločnosti“

Komentár: VŠ nemá nástroje na hodnotenie zmien potrieb spoločnosti. VŠ môže zohľadniť pri úprave študijných programov potreby spoločnosti alebo zmeny potrieb spoločnosti.

Str. 17, Štandard VS 10

Pôvodný text: „Naviac sa vysokým školám odporúča podstupovať aj iné formy externého zabezpečovania kvality, najmä odborovo špecifické externé hodnotenia ich študijných programov alebo iných aktivít. “

Nový text: „Naviac sa vysokým školám odporúča podstupovať aj iné formy externého zabezpečovania kvality, najmä odborovo špecifické externé hodnotenia ich študijných programov alebo iných aktivít, **vrátane výsledkov vzájomného porovnávania zohľadňujúceho medzinárodný, národný a inštitucionálny kontext.**“

V. AKREDITAČNÉ ŠTANDARDY A USMERNENIA PRE ŠTUDIJNÝ PROGRAM

Akreditačné štandardy neobsahujú ani zmienku o konverzných študijných programoch, ktoré predstavujú vynikajúci nástroj na to, aby mohli uchádzači, ktorí nezískali dostatočný základ v príslušnom odbore úspešne ukončiť štúdium. Je to dôležité pre stredoškolákov, ktorí sa na strednej škole zamerali na iné oblasti ako sú potrebné pre odbor, na ktorý sa hlásia a tiež pre absolventov prvého stupňa, ktorí chcú študovať druhý stupeň v inom odbore.

Požiadavka na zmenu: uviesť v akreditačných štandardoch aj možnosť konverzných študijných programov, ktoré by z pohľadu personálneho zabezpečenia a aj samotnej akreditácie mali byť považované ako variant hlavného študijného programu a teda nevyžadovali dodatočné personálne, materiálne a iné zabezpečenie.

Str. 18, Štandard ŠP1.1

Pôvodný text: „Študijný program je v súlade s poslaním vysokej školy a stratégiou jej rozvoja,

bol spracovaný v súlade s formalizovanými procesmi vnútorného systému zabezpečovania kvality vysokej školy“

Nový text: „Študijný program je v súlade s poslaním vysokej školy a stratégiou jej rozvoja, je spracovaný v súlade s formalizovanými procesmi vnútorného systému zabezpečovania kvality vysokej školy“

Str. 19, Štandard ŠP1.3

Pôvodný text: „Obsah a štruktúra študijného programu umožňuje dosahovanie vzdelávacích výstupov a zaručuje prístup k najnovším vedomostiam, zručnostiam a kompetentnostiam, vrátane relevantných mäkkých zručností, ako sú napríklad motivácia a schopnosť učiť sa, schopnosť pracovať v tíme“

Nový text: „Obsah a štruktúra študijného programu umožňuje dosahovanie vzdelávacích výstupov a zaručuje prístup k najnovším vedomostiam, zručnostiam a kompetentnostiam, vrátane relevantných mäkkých zručností, ako sú napríklad motivácia a schopnosť učiť sa, schopnosť pracovať **v odbornom a interdisciplinárnom tíme**“

Str. 22, Štandard ŠP3.2

Pôvodný text: „ak to okolnosti umožňujú, hodnotenie študenta vykonáva viacero skúšajúcich“ **Nový text:** „**ak to okolnosti vyžadujú**, hodnotenie študenta vykonáva viacero skúšajúcich“

Dôvod: Veľká záťaž pedagógov počas skúškového obdobia. Ak má študent pocit, že hodnotenie daného skúšajúceho je neobjektívne, má možnosť požiadať o komisionálne preskúšanie.

Str. 23, Štandard ŠP4.1

Pôvodný text: „Sú zavedené mechanizmy umožňujúce riešiť pocity krivdy, vznášať námietky, sťažnosti a žiadosti o nápravu a efektívne ich riešiť, pričom škola musí zaručiť spravodlivé zaobchádzanie zo sťažovateľmi.“

Nový text: „Sú zavedené mechanizmy umožňujúce **vznášať námietky, riešiť sťažnosti** a žiadosti o nápravu a efektívne ich riešiť, pričom škola musí zaručiť spravodlivé zaobchádzanie zo sťažovateľmi.“

Dôvod: „Pocit krivdy“ je príliš subjektívny pojem, ďalšie pojmy v danej vete dostatočne vyjadrujú úmysel tohto textu.

Str. 24, Štandard ŠP5.1

Pôvodný text: „v študijných programoch prvého stupňa je minimálna požiadavka 5 osôb, pričom všetci majú minimálne o jeden stupeň vyššiu kvalifikáciu ako je vysokoškolské štúdium prvého stupňa a aspoň tri osoby sú vo funkcii docenta“

Nový text: „v študijných programoch prvého stupňa je minimálna požiadavka 5 osôb, pričom všetci majú minimálne o jeden stupeň vyššiu kvalifikáciu ako je vysokoškolské štúdium prvého stupňa a aspoň tri osoby sú vo funkcii docenta alebo profesora“

Dôvod: Nemôže sa vyžadovať práve docent, okrem docenta to môže byť aj profesor.

Str. 24, Štandard ŠP5.1

Pôvodný text: „v študijných programoch tretieho stupňa je minimálna požiadavka 5 osôb, z ktorých aspoň“

Nový text: „v študijných programoch tretieho stupňa je minimálna požiadavka **3 osoby**, z ktorých aspoň“

VI. ŠTANDARDY PRE HABILITAČNÉ KONANIE A INAUGURAČNÉ KONANIE

V materiáli uvádzame podrobné pripomienky a návrhy na úpravy z jednotlivých fakúlt. Týkajú sa ako jeho všeobecných častí, tak aj minimálnych požiadaviek na kritériá. Tieto pripomienky odzrkadľujú základný problém štandardov a kritérií vyplývajúci z heterogénosti publikačných zvyklostí a scientometrických ukazateľov „technických“ odborov zaradených do skupiny E.

Celkovo možno konštatovať, že fakulty nenamietajú samotný princíp uvádzania prahových hodnôt v kritériách, lebo neuvádzanie prahových hodnôt v metodikách by mohlo skôr viesť k tomu, že v tej istej oblasti by sa rozhodovalo inak. Viedlo by to k špekuláciám a zaťažovaniu pracovných skupín. Bez uvedenia prahových hodnôt by sa tiež nedalo zabezpečiť zvýšenie kvality, ale viedlo by to k snahe skôr zachovať terajší stav.

Na druhej strane sú z pripomienok zrejmé tri základné problémy materiálu:

- Pre technické vedy sú jednotiacie kritériá nevhodné, lebo pre niektoré odbory môžu znamenať výraznú skokovú zmenu, ba až nespľniteľnosť.
- Nie sú kvantitatívne nastavené porovnateľne s medzinárodným prostredím.
- Nie je požadované (ba ani zabezpečené), aby z nich odvádzané kritériá smerovali k reálne uskutočniteľnému skvalitňovaniu úrovne profesorov a docentov.

Takéto medzinárodné a domáce porovnania by sa mali vyžadovať priamo v metodikách, aby sa konkrétne návrhy ukotvili ako medzinárodné, tak aj boli splniteľné. Inak sa môže stať, že napr. hrozí, že navrhnuté počty môžu byť alebo nespľniteľné, alebo sa budú považovať len za nutnú a postačujúcu podmienku.

Základným problémom je, že skupina odborov E je (aj v porovnaní s ostatnými) príliš široká a heterogénna. Navrhujeme preto rozdeliť ju na tri alebo štyri publikačne a citačne podobne silné samostatné skupiny, ktoré by aj veľkosťou boli porovnateľné s ostatnými skupinami v materiáli.

Dali by sa napr. vyčleniť Lesníctvo, Drevárstvo, Poľnohospodárstvo a krajinárstvo, Priestorové plánovanie, Geodézia a kartografia. Zoskupiť Architektúru a urbanizmus (kde sa dá zväziť aj pričlenenie k Umeniu), Dopravu, Stavebníctvo, Strojárstvo, Elektrotechniku a Získavanie zdrojov. Spojiť do skupiny Biotechnológie, Potravinárstvo, Chemické Inžinierstvo a technológie. Samostatný problém tvorí Informatika, ktorá by mala byť v technických vedách.

Ak by to nebolo splniteľné, tak paralelne - alternatívne treba požadovať diferencovane odstupňovať požadované publikačné výstupy a citácie, ktoré by platili pre takéto zoskupenia vo vnútri skupiny E.

Z pohľadu technických a technologických odborov sú publikačné výstupy dosť podrobne charakterizované, chýba však silnejšie konkrétne zdôraznenie charakteristík iných typov výstupov, typických pre technologické a konštrukčné disciplíny (napr. patenty, autorské osvedčenia doma i v zahraničí, prijaté alebo víťazné projekty a tiež definovanie aké ohlasy by sa mali preferovať (napr. realizované inžinierske diela, umiestnenia v súťažiach doma i v zahraničí, realizované patenty, a pod.). Toto by sa žiadalo všade plošne dodať do každej časti materiálu, aby sa predišlo tomu, že sa takéto výstupy budú v kritériách i hodnotení marginalizovať.

Tiež by bolo treba zvážiť, aby sa zvýšil počet skončených doktorandov v celom dokumente pri profesoroch na tri. Profesor by mal vedieť ukázať, že má alebo buduje vedeckú školu. Na to počet jeden skončený doktorand je malý.

Okrem toho fakulty upozornili na to, že sa v materiály vyskytujú viaceré pojmy, ktoré si vyžadujú presnejšie definovanie (napr. medzinárodne uznávaná kvalita vedeckých výstupov, renomované vydavateľstvo štandardne vydávajúce vedeckú literatúru, významný autorský vklad, väčšinový autorský podiel a pod).

Navrhujeme zjednotiť celkový pohľad STU na základe vyššie uvedeného, a zároveň postúpiť všetky komentáre z fakúlt (mimo tých, ktoré sa netýkajú problémov našich odborov). K tomu navrhujeme spoločnú poradu prodekanov pre VaV s prorektorom, prípadne rektorom, dekanov a príslušných prorektorov a prodekanov k celému materiálu spoločne.

Príloha č. 1:

Návrh akreditačných štandardov, do ktorého sú vložené všetky pripomienky, ktoré poslali súčasť STU.